

יום	יום לחודש	יום מוהר"ן	ליקוטי מוהר"ן	ליקוטי מוהר"ן	מסנה ברוך	מסנה ברוך	שולחן ערוך
שבת	י"ג	כג	קנח	הזרה	ז - ח	ג' ד'	
א	י"ד	כג	קנח	כט	ט - י	ה' א'	
ב	ט"ו	כד	קס	כט	יא - יב	ב' ג'	
ג	ט"ז	כד	קסא	ל	יג - יד	ד' ה'	
ד	י"ז	כה	קסב	ל	טז - טז	ו' ו'	
ה	י"ח	כה	קסג	לא	יז - יח	ז' ז'	
ו	י"ט	כו	קסד	חזרה	יט - כ	ח' א'	

בקרני אור

יו"ל ע"י קהילת חסידי ברסלב
בנשיאות הגה"צ רבי יעקב מאיר שכטער שליט"א

434 | פרשת כי תצא | י"ג אלול תשפ"ה

דבר המערכת

כולנו תקווה לזכות לבוא ברינה על ראש השנה שלו, ולקחת חלק בקיבוץ הקדוש לתקן עולם במלכות ש-ד'. הלב מתרונן על כי קרבו הימים אשר ברצות ה' נזכה למתנה נשגבה ומופלאה זו עליה הזהיר רבינו הקדוש כל כך. ובד בבד, מתעצם כאב הלב על גדול המניעות אשר משתטחים לפני אלפים מבני היהדות הנאמנה, הנאנקים תחת עול מלכות הרשעה שהכריזו מלחמה על ה' ועל משיחו, ובין השאר מנסים לעצור אלפי משתוקקים מלנסוע לקיבוץ הקדוש והנשגב הזה.

רבינו הקדוש אמר בערב ראש השנה האחרון שלו באומאן על אחד מגדולי מקורביו שלא בא על ראש השנה מחמת ריבוי מניעות: "איני יכול לצייר לעצמי הצער הזה מה שאתה לא תהיה אצלי על ראש השנה". ואמר אז 'בכול חזק מעומק הלב, בקול זיע סגיא': "מה אומר לכם אין דבר גדול מזה" (חיי מוהר"ן תת).

גם לנו כואב, אבל רבינו הקדוש - שהשיג שאין דבר גדול מזה ומה אנו מפסידים מהעדרו של כל יחיד שהיה אמור לבוא - אומר לנו, שאפילו הוא עצמו, בגודל קדושתו והשגתו, לא יכול אפילו לצייר לעצמו את גודל הצער שיגרם לו מהעדרות זו.

מלבד צערנו ומלבד ההשתתפות בצער חברנו, עלינו להצטער בכל לב בצערו העמוק והקשה של הצדיק. רק הוא יודע מה אנו ומה כל העולם מפסידים מכל נפש קדושה שאינה זוכה להשתתף בקיבוץ הקדוש הזה.

בימי אלול הקדושים אנו עוסקים בכריתת זרעו של עמלק (ראה לקו"מ ח"א ו'), רעיא מהימנא נלחם בהם על ידי פריסת ידיו בתפילה. אבל זה גם תלוי בנו: כאשר נתעצם לבקש ולהתחנן ש'כל הרשעה כולה כעשן תכלה כי תעביר ממשלת זדון מן הארץ' ושכל החפצים להשתתף בקיבוץ קדוש זה יזכו לבוא לשם בשמחה בלי שום מניעות.

ככל שנתנשא על דמיון כח הטבע ונדע שלה' הארץ, ובידו להשפיל גאים ולהגביה שפלים, כן נחיש ישועת הכלל והפרט ונמשיך את הגאולה השלמה.

העורכים

פניני אור

אמרות מהורות מרביה"ק ותלמידיו

הזהיר לעשות כרוז, שכל מי שסר אל משמעתו ומקרב אליו, יהיה על ראש השנה אצל, לא יחסר איש.

(חיי מוהר"ן)

פי תצא למלחמה

להניח להפיל את עצמו בשום אופן, בבחינת ואציעה שאול הנך, וגם משם יקרא ויצעק אל ה' בכלות הנפש, וזה עיקר דרך התשובה שאנו עוסקים להמשיך בימים הנוראים הקדושים ראש השנה וכו', וזה עיקר נצחון המלחמה שאנו עוסקים בימים הללו, כי כל זמן שהאדם אינו מייאש את עצמו ומחזק את עצמו להתחיל בכל פעם מחדש איך שהוא, הוא נקרא נוצח את המלחמה. כי באמת לה' המלחמה, רק שהאדם מחוייב לחזק את עצמו בכל פעם מחדש לבלי להיות נסוג אחור ממלחמה הזאת ולבלי לייאש את עצמו בשום אופן, כי ודאי במלחמה הזאת אין רואים עדין בחוש מאן נצח, כי עדיין המלחמה ארוכה מאד והגלות מתגברת ועל כל אחד עובר מה שעובר, אף על פי כן, כל זמן שאוחזים עדיין הכלי זיין בידיו - ועיקר הכלי זיין שלנו הוא תפילה - וכל זמן שאין אנו מייאשים עצמנו ממלחמה הזאת ח"ו ואוחזים עדיין הכלי מלחמה, בודאי אנחנו מנצחים, כי כל זמן שהאדם מחזק את עצמו בתפילה וצועק להשם יתברך הוא בכלל מנצח את המלחמה, כי זה עיקר הנצחון.

זה גם עיקר התשובה על העבר ובנין התשובה על העתיד; כאשר אנו סופגים בזיונות מכל הנפילות שלנו וממשיכים לעמוד בעוז לייחל לתשועה ה'. וכפי שרבינו הקדוש גילה (בליקו"מ סי' ו') שעצם ההקפדה והייחול לה' בשעה שרוצים לשוב ועדיין לא מצליחים, היא כריתת זרעו של עמלק. כי כל התחזקות מול ייאוש היא שורש התשובה. וכפי שגם רבי נתן כותב (בלקוטי הלכות, אבדה ומציאה ה"ב): "אסור לייאש עצמו ח"ו אף אם תעה כשה אובד, כי אין שום יאוש בעולם כלל. וזה עיקר התשובה, כשאנו מייאש עצמו בשום אופן בעולם כלל אף אם נפל למקום שנפל, אף על פי כן צריך שיידע כי מלא כל הארץ כבודו ולקיים ואציעה שאול הנך ולבלי לייאש עצמו כלל, וזה עיקר התשובה."

בימי מלחמה אלו נגד מזימת יצרנו, בהם אנו נאבקים לזכות להיכלל במלכות דקדושה, חובתנו לציית בכל לבנו לאזהרתו וצעקתו מעומק הלב של רבינו הקדוש שאסור להתייאש. הצעקה הזאת הופנתה אז גם אלינו, ורק הציות לצעקה זו נותנת לנו תקווה עצומה. וכפי שרבי נתן מרחיב על נצחיותה של צעקה זו (שם, בלקוטי מוהר"ן ח"ב סי' ע"ח): "והעיקר לחזק עצמו בכל מה שאפשר, כי אין שום יאוש בעולם כלל, ואמר אז בזה הלשון: 'קייני יאוש איז גאר ניט פאר האנדיך', ומשך מאד אלו התיבות קייני יאוש וכו' ואמרם בכח גדול ובעמקות נפלא ונורא מאד, כדי להורות ולרמז לכל אחד ואחד לדורות, שלא יתייאש בשום אופן בעולם, אפילו אם יעבור עליו מה, המשך בעמוד ד'

'כבר עברתי המון חדשי אלול, לדאבון לבי במשך השנים לא זכיתי להשתנות לטובה, אולי אפילו להיפך, אין לי כח לפתח תקוות חדשות ולספוג אחר כך שוב פעם את מפח הנפש. נוח לי לנעול את הלב, לא לחשוב כלום, לעבור את האלול-תשרי הזה בלי שום רצונות צפיות ותקוות מיוחדות, כך יהי לי יותר קל מבלי שמצפוני לבי ייסרוני לבסוף על התוחלת שנכזבה...

לא לחינם הזהיר וצעק רבינו הקדוש מעומק הלב נגד היאוש, וכפי שרבי נתן כותב (חיי מוהר"ן, מט): "בעת שאמר התורה 'ואתחנן' (לקוטי מוהר"ן ח"ב ע"ח) ושם מדבר מענין שאסור לייאש עצמו לעולם איך שיהיה ח"ו, אמר אז בזה הלשון: 'מען טאר זיך נישט מייאש זיין, גיוואלד זייט אייך נישט מייאש' [אסור להתייאש, אהה אל תתייאש] ומשך מאד תיבת 'גיוואלד' [אהה] כדרך המזהיר וצועק מעומק הלב."

רבינו הזהיר, הוא צעק מעומק הלב, הוא פנה בחרדה למתיאש וצעק אליו צעקה גדולה ומרה: 'רק את הצעד האכזרי הזה אל תעשה לעצמך, זה מסוכן יותר מהכל!'

פרשתנו "כי תצא למלחמה על אויבך" עוסקת ביציאה למלחמה, ורומזת גם למלחמת היצר (ליקוטי מוהר"ן ח"א סי' ק"ז). התורה קוראת לנו לצאת למלחמה ולא להתרפות. עצם היציאה למלחמה היא כבר נצחון גדול, מי שרק לא מתיאש ואינו רוצה לשכוח מרצונות מחודשים הוא כבר מנצח.

עלינו לזכור זאת תמיד, אך ביתר שאת בימי אלול הקדושים הללו, וכפי שרבי נתן כותב לבנו (עלים לתרופה, רנ"א) "כי כל לב מבין ראוי להבין מרחוק שבתשרי הוא מלחמה עצומה לכל אחד ואחד, כאשר מקדימים לצעוק בכל חודש אלול אם תחנה עלי מחנה לא יירא לבי אם תקום עלי מלחמה". ומי שרוצה לנצח במלחמה עצומה זו בה 'קבעו קניני חיינו הנצחיים לשנה הבאה, עליו להתאדר בהמון תקווה והתחדשות מול היאוש האכזרי הזה.

התורה הקדושה מתחננת אלינו בסוף פרשתנו "זכור את אשר עשה לך עמלק", זהו האוייב הנצחי שנלחם בנו, וכל מהותו קרירות וזינוב הנחשלים להחליש דעתם ולייאשם, כדי שירפו ידיים ויטכיו להישאר כפי שהם, מי שהולך אחרינו מנוצח, ומי שמתחזק וממשיך לצעוק לבקש להתפלל ולהתחיל מחדש על אף כל המכות אותם ספג, הוא זה שמנצח.

וכה מבעיר בלבנו רבי נתן (בלקוטי הלכות שבת ז - נד, הובא במשיבת נפש אות מ') את חובת היציאה למלחמה בעמלק בימים אלו בעוז ותעצומות: "מלחמת עמלק שהיא מלחמת היצר היא מלחמה ארוכה מאד, ועיקר הכנעתו הוא על ידי התחזקות, שבכל מה שעובר על האדם כל ימי חייו יהיה חזק מאד לבלי

עונש או תיקון?

שאלה:

ב"ה זכיתי להתחיל את האמירות' הקדושות של חודש אלול, ובמסגרתם הגעתי כבר לתורה מ' בליקוטי מוהר"ן קמא, שם כותב רבינו על ענין הנסיעות שהם באים כעונש על פגם קלקול האמונה. ונתעוררתי שלכאורה נראים הדברים כסתירה עם מה שכתב בתורה ס"ב בליקוטי מוהר"ן תניינא, שהוא 'תיקון' על פגם ע"ז. ורציתי להבין: האם הנסיעה היא 'עונש' הבא על פגם קלקול האמונה או שהוא 'תיקון'? וכן רציתי להבין האם כל נסיעה שנוסעים היא ענין של פגם, והרי לפעמים נוסעים נסיעות טובות ואפילו קדושות?

תשובה:

על ראשון ראשון - האם הנסיעות הם 'עונש' או 'תיקון':

ובכן, שאלת חכם חצי תשובה - הנסיעה היא אכן 'עונש', אך העונש עצמו לא בא אלא לשם 'תיקון'!

וכפי שכותב מוהר"ת בליקוטי הלכות (באריכות, ולא אצטט אלא כמה מילין בקצרה): **"כל הנסיעות של ישראל הם בשביל קלקול האמונה ... ובשביל זה באים כל הנסיעות והטלטולים בכלליות ובפרטיות ... אבל באמת כוונת ה' יתברך לטובה, כי כל הטלטולים והגלויות והנסיעות לדרכים הכל בשביל שיזכור כל אחד את עצמו על ידי זה לשוב בתשובה שלימה ... ואז הנסיעה היא 'כפרה ותיקון'!"** (ליקוטי הלכות, הל' פיקדון הלכה ה' אות י"ט).

וכן כתב להדיא בספר 'קיצור ליקוטי מוהר"ן', וזה לשונו: **"כל הנסיעות והטלטולים של אדם הם בשביל קלקול האמונה** שהוא בחינת עבודה זרה, כי אם היה מאמין באמונה שלמה

שיכול הקדוש ברוך הוא להזמין לו כל צרכו לא היה נוסע שום נסיעה. ועל ידי הטלטול מתקן לפעמים הטלטול שגרם למעלה כביכול (שהעונש הוא התיקון! כמובא במקום אחר). **ועל כן מכפרים הנסיעות על פגם האמונה ומתקן וממתק על ידי זה החרון אף מן העולם** ונמשך רחמנות בעולם".

ובאמת, דכד דייקת שפיר, מבוארים הדברים בתוך לשון רבינו בעצמו, שהרי כתב שם בתורה מ' בתוך דבריו: **"גם על ידי טלטול, מתקן את הטלטול שגרם כביכול למעלה"**, הרי שאין זה רק 'עונש' אלא גם 'תיקון'.

וכן הזכיר מוהר"ת בתפילתו על תורה זו, שמבקש שם מהשם יתברך בתוך תפילתו: **"ותזכני ותעזרני שאזכה על ידי נסיעותיי לתקן את פגם האמונה, והגלות והטלטול שלי בדרך יכפר על פגם האמונה שפגמתי לפניך, אשר על ידי זה גרמתי טלטול למעלה חס ושולם"**.

ועל אחרון אחרון - האם כל נסיעה היא עונש:

הנה, מדברי רבינו מובן בבירור שאין כוונתו אלא על הנסיעות שהאדם נוסע מחמת חסרון אמונתו, כדי להשיג פרנסה וכי"ב, ואינו מאמין באמונה שלימה שגם במקומו יכול ה' לפרנסו בריוות. אך אין הכוונה על נסיעות קדושות שהאדם נוסע מחמת עבודת ה'.

ומלבד מה שדברים אלו מבוארים ומובנים מתוך דברי רבינו בעצמו, הרי שהם גם מפורשים להדיא בליקוטי תפילות, שאחר שמאריך שם בענין הנסיעות הוא כותב: **"ותעזרני שאהיה שלם באמונה ובבטחון כך תמיד, ולא אעשה**

שום פעולה ולא אעסוק בשום עסק ולא אסע שום נסיעה **בשביל פרנסה כלל**, רק אזכה לידע ולהאמין כך באמונה שלמה ובבטחון חזק שאתה תכלכלני. ותזמין לי פרנסתי בשלמות בביתי בלי שום נסיעה וטלטול בעולם כלל, ובלי שום עשיה ועובדא ועסק כלל. **וכל נסיעתי לאיזה דרך, וכל עסקי ופעולותיי, לא יהיו כי אם לשמן ולעבודתך לבד באמת!** וכרצונך אעשה, **ולא אכוון בנסיעתי ועסקיי שום תועלת עצמי כלל**, כי הכל שלך, הנשמה שלך והגוף שלך, ובלעדיך לא ארים את ידי ואת רגלי לעשות שום עסק ושום נסיעה בעולם. כי אתה אלוקי רוחך טובה תנחני בארץ מישור".

הרי לנו להדיא שמה שכתב רבינו בענין שלילת הנסיעות, הוא רק נסיעות שהאדם נוסע מחמת פרנסה וכי"ב, אך לא נסיעות שהאדם נוסע לשמו ולעבודתו ית'.

וכבר נתבאר בארוכה בספר "אוצר היראה" ערך 'טלטול ונסיעות לדרכים', סוד ענין הטלטולים והנסיעות ע"פ המבואר בליקוטי הלכות. ועיי"ש בסעיף ה' וסעיף י"ז, שכל כוונת הנסיעות (גם כשנוסע עבור פרנסה) צריך להיות עבור התכלית, ואז מתקן תיקון גדול ע"י הנסיעות. ויעויין שם עוד בסעיף י' דברים נפלאים ונוראים (מתוך ליקוטי הלכות ה' ס"ח הלכה ג') איך שדייקא הירידה - של הנסיעה, שהאדם יוצא מכתלי ביתו וכתלי ביהמ"ד ונצרך להיטלטל בדרכים - מתהפכת לעליה גדולה ותיקון נפלא.

ומה גם שאנו מתכוונים עתה לנסיעה הקדושה לרבינו הקדוש, אשר אין המח האנושי יכול להשיג גודל קדושת נסיעה זו, וכבר איחל רבינו לעצמו שיזכה לראות אור בהירות הדרכים שאנו נוסעים אליו, ואמר שמכל פסיעה ופסיעה נברא מלאך וכו' וכו'. אשרינו מה טוב חלקנו!

פניני התחזקות והתעוררות שנערבו ונעבדו מתוך אוצרות שיהותיו של הגר"מ שכטער שליט"א

שביבי אור

שיעורים קטנים

גזילת זמן

מוהר"ת כתב מה ששמע מפי רבינו: **"שמעתי בשמו שהוכיח את אחד שאמר לו שאין לו פנאי ללמוד מחמת שעוסק במשא ומתן, אמר שאעפ"כ ראוי לו לחטוף איזה זמן לעסוק בתורה בכל יום, ואמר שזהו מה שארז"ל (שבת לא) ששואלין את האדם קבעת עתים לתורה, קבע הוא לשון גזילה, כמו שנאמר (משלי כ"ב) וקבע את קובעיהם נפש, היינו גזלת מהן עתים לתורה, כי צריך האדם לחטוף ולגזול עתים לתורה מתוך הטיידא והעסק"** (ליקוטי מוהר"ן ח"א סי' ר"ד).

לשלב השיעורים לענינים קבועים

ובכן, כל אחד צריך לארגן לעצמו - מלבד כל לימודיו - שיעורים קצרים קבועים, חק ולא יעבור. את השיעורים הללו כדאי להסמיך ולהצמיד לעניינים מעשיים הקבועים אצל האדם מדי יום ביומו, כגון בסמיכות לכל תפילה או קרוב לאחת מסעודותיו היומיות או באמצעו, כי זו היא סגולה בדוקה ומנוסה למען קיום הדבר, כי אז אפילו אם קורה ומתבטלת הסעודה - חוזרת היא למחר. והרי לנו דוגמא של סדרי שיעורים שהן נראים כמעט הכמות אולם ברבות הימים יווכח שהם הרבה וצבר הרבה מאד מאד. קאפיטל אחד של תנ"ך, עד כמה שידו מגעת, אפילו רק פירוש המילים. כעבור תקופה יעבור את כל התנ"ך - ללא טירחה מיוחדת, ובחלקו גם יבין את הכתוב.

שלשה פסוקים חומש עם רש"י (לפי סדר התורה ולא לפי פרשת השבוע) - בסוף החודש יגיע לתשעים פסוקים.

סעיף אחד של שולחן ערוך - במשך חודש אחד הוא ירכוש שלשים סעיפים שולחן ערוך.

לפני השינה משנה אחת. ונמצא מרויח שלשים משניות לחודש. ואין כל זה אלא לדוגמא בעלמא. וראוי לכל אחד שיקבע לעצמו איזה סדר מפורט בסמיכות לעניניו הקבועים, ובמהרה יראה את העושר הגדול שצבר לעצמו.

קובץ על יד ירבה

ויש לפעמים שח"ו הבעל דבר חטף לו את היום ובטלו משיעוריו הגדולים - הרי זכה עכ"פ בשיעורים הקטנים, וצריכים לשמוח בזה. ועל זה אמר רבינו **"אביסל איז אויך גוט"**. ויש לרמוז כמקור לזה בפסוק מהחכם מכל אדם (משלי י"א) **"הון מהביל ימעט"** אבל לכל הפחות באם זכית **"וקובץ על יד ירבה"**.

והנה זה בסמוך ראיתי בילקוט (משלי ב רמז תתקמ"ה): רבי שמעון בן יוחאי אומר וכו', שונה שנים ושלושה פרקים בשבת, שנים ושלושה דברים ביום, שנים ושלושה פרשיות בחודש, נמצא עשיר לאחר זמן, ועליו נאמר וקובץ על יד ירבה, אבל אם אמר למחר אני לומד, למחר אני שונה, נמצא שאין בידי כלום וכו' ויודע אני מאחד שעל ידי הנגהה זו זכה בסופו של דבר להיות שנים רבות גרים באורייתא תדירא, ממש ללא הפסק.

מלאכות לאחר זמן הדלקת הנרות

זמן הדלקת נרות

מנהג ישראל בכל מקומות מושבותיהם לקבוע זמן להדלקת הנרות בערב שבת טרם זמן כניסת השבת, וכידוע בעיקר ירושלים נוהגים 40 דקות לפני השקיעה, וברוב ערי ארץ ישראל נוהגים כ-20 דקות לפני השקיעה.

מנהג ירושלים 40 דקות

זקני הגה"צ רבי אלעזר בריזל ז"ל בזמירות **נועם שבת** כותב: כוחו של מנהג ירושלים נוכח לדעת על ידי עובדא שסיפר הר"ח בן ציון קרינפוס ז"ל, שהביא את הגה"צ רבי שלום מלמד ז"ל הרב מאומן (כיהן כרב באומן עד שנת תרפ"ח שעלה לא"י) לאסיפת רבנים שהתאספו במיוחד לדון בענין זה, וכאשר הר"ג ר' משה פריצקר קיבל רשות הדיבור אמר עלינו לשנות זמן הדלקת הנרות הקבוע בירושלים כי הוא מוקדם ביותר, תיכף קם הרב מאומן ודפק על השולחן והשתיק את הרב המדבר ואמר אסיפה זו תתפרק! כי איך יושבים לדון בדבר זה הלא אמרו חז"ל אין בית-דין יכול לבטל דברי ביד-דין חבירו עד שיהא גדול ממנו בחכמה ובמנין, וזה ברור שאנחנו קטנים. ואחריו קם הגאון רבי צבי פסח פראנק ז"ל ואמר הרב מאומן צודק בדבריו אין ביכולתנו לבטל מנהג זה, ואז נמנו וגמרו שאין ביכולת לבטל מנהג זה, ובכן הדבר ברור שמנהג זה יתמשך בעה"ל עד ביאת גואל צדק. עכ"ל.

וכן כתב בספר ארץ ישראל להגרי"מ **טיקוצניסקי** ז"ל (ס"ה): 'מנהג עתיק בארץ ישראל להכריז או לתקוע להדלקת הנר 40 דקות קודם השקיעה, וכן נוהג עוד היום בירושלים ובעיריות העתיקות. ע"כ. וכן פירסם בלוח ארץ ישראל שהדפיס עוד בשנת תרס"ז. גם המהר"ץ **דושינסקי** ז"ל במכתב משנת תרצ"ז כתב: זה מאות שנים אשר ישראל קדושים נהגו וקימו וקבלו עליהם את כניסת השבת בארבעים רגע לפני שקיעת החמה בערב שבת. ע"כ. וכן נוהגים עד היום אנשי ישוב הישן בכל מקומות מושבותיהם.

לפרוש ממלאכה בזמן הדלקת הנרות

והנה ידוע שמלבד עצם הדבר שבירושלים הקדימו הזמן ל-40 דקות עוד הקפידו שלא לעשות מלאכות בפרהסיא מזמן זה, וכמה פעמים הוציאו הבד"ץ כרוז שלא לנסוע במכוניות ברחובות העיר אחר זמן הדלקת הנרות על אף שיש עוד זמן עד השקיעה. וגם **אא"ז ז"ל בעל הקנה בושם** היה מקפיד על זה מאוד. וראיתי **בקונטרס חותמו של כהן גדול** (אות לו) מסופר על גדולי ירושלים שהקפידו מאוד על אלו שהיו מעשנים בפרהסיא אחר זמן הדלקת הנרות. וכן מובא **בספר מבית לוי** (ח"ג עמ' n) מכתב מהגר"ש **וואזנר** ז"ל נגד אלו שהיו נוסעים עם מכוניות ברחובות עיר בני ברק לאחר זמן הצפירה שלהם.

כדי לבאר יסוד המנהג נקדים מקור הדברים;

מנהג התקיעות

בגמרא שבת (לה): **ובמסכת סוכה** (נג): מובא שבזמן המקדש וגם אחרי כן בזמן חז"ל היו תוקעים בכל ערב שבת שש תקיעות, שלש

מהם היה מיוחד כסימן לבטל את העם ממלאכות. תקיעה הראשונה היו תוקעים בזמן מנחה ואז הפסיקו אלו העובדים במלאכות שבשדות ונכנסו לעיר. התקיעה שניה שימש כסימן לסגירת החנויות שבתוך העיר. ובסמוך לפנות ערב תקעו תקיעה שלישית כסימן לסלק הקדירות מן האש ולהטמין החמין ולהדליק נרות שבת, וכעבור זמן מה שנמשך צלולת דג קטן תקעו עוד שלש תקיעות, תקיעה תרועה תקיעה, כסימן לזמן כניסת השבת שמעתה יש חיוב סקילה בעשיית מלאכה (עי' רש"י סוכה שם רמב"ם פ"ה ה"ט וטור סי' רנו).

ומשמע **בגמרא** שבזמן שהיו נוהג מנהג התקיעות, היה אסור להמשיך בעשיית מלאכה לאחר התקיעה, כל תקיעה ותקיעה לפי מה שהיא באה לסמן. ולכן גם לאחר שגלו ישראל ממקום מושבם ונמנעו לתקוע בפועל היה עדיין נמשך איסור מלאכה לכל אחד, כפי שהיה נוהג אז בזמן התקיעות.

וכן אנו רואים לפי סדר **הטור והשולחן ערוך**, שכידוע סימני השולחן ערוך מבוסס על סדר היום מים שיש בבוקר עד מוצאי שבת (מסימן רמב"ם עד סימן ש'), ולכן בסימן רנ"א שמדבר מזמן מנחה של ערב שבת מביא המחבר האיסור מלאכה של זמן תקיעה ראשונה, וממשיך סימן רנ"ב עד סימן רנ"ה ששם מגיע לזמן של תקיעה שניה שהיה קודם הטמנת חמין והדלקת הנרות, ולכן טרם שמתחיל דיני הטמנה מביא בסימן רנ"ו מנהג ההכרזה שזהו בזמן תקיעה שלישית.

זמני הג' תקיעות

יש מחלוקת בפוסקים מתי היה זמן של השלש תקיעות הראשונות: לגבי **זמן תקיעה הראשונה** שהיא זמן הפסקת של בעלי המלאכה שבשדות יש אומרים שהיא בזמן מנחה גדולה ויש אומרים שהיא בזמן מנחה קטנה, ולמעשה נפסק שהיא מזמן מנחה קטנה (משנ"ב סי' רנא סק"ג ע"פ המג"א סק"א ודושויע"ד שם ס"ב).

תקיעה שניה שהיא זמן סגירת החנויות, לשיטת **המשנה ברורה** היא גם כן סמוך למנחה קטנה (שעה"צ שם סק"ב וגו' וביה"ל שם ד"ה העושה), ולשיטת **השולחן ערוך** הר"ב היא שעה לפני צאת הכוכבים (שם ס"א וק"א סי' רנא סק"א).

תקיעה שלישית שהיא זמן הטמנת חמין והדלקת הנרות, לשיטת **המשנה ברורה** היא חצי שעה קודם השקיעה (שעה"צ שם סק"א), ולשיטת **השולחן ערוך הרב** (שם) **והחיי אדם** (כלל ה"א) היא חצי שעה קודם צאת הכוכבים.

מנהג ההכרזות

על פי דברים אלו הביא **המשנה ברורה** (סי' רנו סק"א) שגם בזמן הזה אף שאין לנו תקיעות בערב שבת, ראוי לשלוח איש בזמן מנחה קטנה לבטל האנשים ממלאכתם. **ובשולחן ערוך הרב** (שם) לשיטתו דזמן תקיעה שניה היא יותר מאוחר כתב שיש לשלוח איש גם בשביל סגירת החנויות - ובזמן תקיעה שלישית כתב **הרמ"א** (שם) שנהגו בקהלות קדושות שהש"ץ מקריז על כל בני העיר שיכנו עצמם לשבת, **ובמשנה ברורה** (סק"ב) הוסיף שבקהלות גדולות מאד שאי אפשר להכריז נכון מאוד שימצאו אנשים

כל בית דירה שיש בה ד' אמות על ד' אמות ויש גישה לגג שמעל הבית, ועשוי להשתמש על הגג, חייבים לעשות לה מעקה חזקה שאם ישענו עליה לא תפול ושתהא גבוהה עשרה טפחים. והעושה מעקה לגגו מקיים מצוות עשה של 'ועשית מעקה לגגך', ומצוות לא תעשה של 'לא תשים דמים בביתך'. והמניח גגו בלא מעקה מבטל מצוות עשה ועובר על לא תעשה (שו"ע ח"ח סי' תכז).

בזמנו של **החכמת אדם** היו הרבה מתרשלים במצוה זו, וכתב **בהקדמה לספרו שערי צדק** תוכחת מגולה על זה שמצוות מעקה היא חמורה מן החמורות, ויש בה סגולה לאריכות ימים, ומי שמתרשל בה ואינו מקיימה אין תפלתו נשמעת ונחשב כאילו מחזיר את העולם לתוהו ובוהו כי יפול השפע הנופל בלי מעצור. ע"כ. **ובספר שבלי הלקט** (סי' קפה) **לאחד מן הראשונים** כותב שהמעקה שעל הגג דינה כחפצי מצוה כמו ציצית וסכך הסוכה ועל כן אסור להשתמש בה ולדרוס עליה דרך בזיון.

בשעת עשיית המעקה מברכים 'אשר קדשנו במצותיו וצוינו לעשות מעקה', ולכן יש להקפיד שהבעל הבית בעצמו ידאג לעשות מעשה לחבר את המעקה לבנין, שמצוה בו יותר מבשלוחו, ויברך לכתחילה קודם שמתחיל לקבוע את המעקה לבנין (עי' שו"ת מנח"י ח"ו סי' קיב וביאורו"ל על הל' מעקה להגה"ק, ובשו"ת שה"ל ח"ד סי' רכח כתב לברך קודם המכוש האחרון). ואם הפועל גוי עושה את המעקה נחלקו הפוסקים אם מקיימים

המתנדבים בעם לילך ולזרו בכל רחובות קריה ע"ד סגירת החנויות והדלקת הנרות. ויש להעיר, שהגאון **רבי עקיבא יוסף שלזינגר** ז"ל רצה להחזיר העטרה ליושנה לאחר שנתחדש הישוב בארץ ישראל, ורצה להנהיג לתקוע בכל ערב שבת שש תקיעות, אך לא עלתה הדבר בידו. ותוך דבריו מספר; בעיר מולדתי פרעסבורג אני זוכר עוד מזמן מרן החתם סופר זצ"ל ואילך שהיה מתוקן כי בזמן מנחה בזמן תקיעה הראשונה הלך שמעון שם הקהל בכל חצר ובית וקרא צו קבלת שבת על הכנת שבת, אחר כך הלך השמש בזמן תקיעה השנייה מבית לבית בכל רחובות היהודים, ואחר כך הלך בחזרה במכה בפטיש שלו עוד הפעם וזה היה בזמן תקיעה שלישית ואז התחיל הקהל להתפלל. עכ"ל (פליטה הנשאר ח"ג סי' לד).

ובשו"ת רשב"י (א"ח סי' קלו) כתב שמה שאנו אומרים ו' מזמורים בקבלת שבת, נתקן כנגד שש תקיעות שבזמניהם.

מנהג ירושלים על פי שיטת המשנה ברורה

לפי האמור נראה שמנהג ירושלים מתאים על פי שיטת **המשנה ברורה** דזמן תקיעה שלישית היא בחצי שעה קודם השקיעה, ותקיעה זו היה כאמור בזמן הדלקת הנרות, ואפשר שלכן נהגו 40 דקות משום שבימים הארוכים עולה חצי

מצוה בעשייתו, לשיטת **המנחת חינוך** (מצוה תקמו) אין שליחות לעכו"ם, ולשיטת **המנהג אפרים** (מובא בפ"ת שם סק"א) מקיימים המצוה. מי שמשפץ את ביתו ונצרך לעשות מעקה, ימתין עם עשיית המעקה עד שיהא הבית ראוי לבית דירה, שאם עושה המעקה כשהבית עדיין אינו ראוי לדירה מפסיד המצוה (לבושי עוז שם).

מרפסת של דירה בקומה גבוהה הובולטת החוצה ואין תחתיה בית דירה; כתב **החזון איש** (ליקוטים לחו"מ סי' יח סק"ו) שהיא פטור מעשיית מעקה מכיון שאין זה גג שמעל בית דירה, ואם אין ילדים קטנים בבית אין חיוב לעשות מעקה גם משום 'לא תשים דמים בביתך' שהנכנס במרפסת כזה יודע שעליו להיזהר ולא ללכת עד קצה המרפסת. אך, **בשו"ת שבט הליי** (ח"ו סי' רכט) חולק עליו דכיון שהמרפסת היא חלק משימושי הדירה דינה כגג של בית, וחייבת במעקה בברכה, שאין צריך שיהא גג על הבית דוקא. וכן דעת **הקהילות יעקב** (בקונטרס מזוזה ומעקה).

כמו כן נחלקו הפוסקים אם מדרגות הבית שעולים בהם מקומה לקומה חייבת במעקה, לשיטת **החזון איש** (שם) פטורים ממעקה שאין זה גג שעל הבית, ולשיטת **החיי אדם** (כלל טו סעיף כד) **והשדי חמד** (מערכת מעקה כלל קצה) חייבים. ואם יש ילדים שמסתובבים בבית לכל השיטות חייבים משום ולא תשים דמים בביתך (ומיהו לשיטת החז"א אין לברך על זה).

שעה זמנית 40 דקות (יעו' בספר הזמנים בהלכה פ"ס הע' 18). ומבואר **בביאור הגר"א** (סי' רסא ס"ב) **ובביאור הלכה** (סי' רסא שם ד"ה י"א) **ובשולחן ערוך הרב** (סי' רנו סק"א) דתקיעה שלישית היה בשביל קבלת תוספת שבת, וכבר בחצי שעה קודם השקיעה הפסיקו להתעסק בשאר המלאכות (עי' סי' רנא סק"א) ולא היו עושים רק הטמנת חמין והדלקת נרות שבת וקיבלו עליהם תוספת שבת.

אמנם אי אפשר לומר שיש חיוב גמור לקבל תוספת שבת תיכף בזמן תקיעה שלישית, שהרי מבואר בגמרא שהיה שש תקיעות, ורק לאחר תקיעה שלישית בשעת השקיעה היו חיוב לשבות. וכבר יש מחלוקת קדומה אם קבלת שבת תלויה בהדלקת הנרות, ולהלכה אנו פוסקים שאפשר להדליק ולקבל שבת אחר כך, ורק מצד המנהג נהגו הנשים לקבל שבת תיכף אחר ההדלקה (מבני' בס"י רסג ס"ו), וצריך לומר שבאמת אין חיוב לפרוש מכל המלאכות בשעת תקיעה שלישית רק שמצד המנהג היו פורשים מכל המלאכות כדי להתעסק בהטמנה ובהדלקת הנר, ובפרט ממלאכות לשקיעת החמה ממש, וזה מתאים עם מה שכתב **המשנה ברורה** בסימן רס"א (סק"ב) 'מי שמחמיר על עצמו ופורש עצמו ממלאכה חצי שעה או על כל פנים שליש שעה קודם שקיעה אשר לו'.

רבי מענדל

מסידות נפש למען בני ביהמ"ד על שם רבינו

ר' מענדל היה דר בכפר הסמוך לטולטשין, כפי שמוזכר כמה פעמים בימי מוהרנ"ת, אך במשך הזמן עבר לדור בעיר לאדיזין והיה מתפרנס ממעשה ידיו, אמנם דוחקו היה גדול והיה עני ואביון עד למאוד.

בשנת תקפ"ד הוחלט אצל מוהרנ"ת בהחלטה חזקה שצריכין לבנות בית המדרש מיוחד בעיר אומאן לאנ"ש להתפלל שם, בפרט בימי ראש השנה על הקיבוץ הקדוש, כי עד אז היו שוכרים בכל שנה על ראש השנה אולם מיוחד ששימש לצורך הקיבוץ, אך באותו זמן הבין מוהרנ"ת שצדי להמשיך דבר רביז"ל נצרך ביהמ"ד מיוחד "ברסלב"ער קלויז", והתחיל לסובב בעיירות שבהן דרו אנ"ש ולהציע לפניהם שיתנדבו מעות לצורך בנין ביהמ"ד (מסופר בימי מוהרנ"ת ח"ב).

ותהי ראשית דרכו ללאדיזין, ובהגיעו לשם דיבר עם אנ"ש דשם ועוררם מגדולת רוממות דבר רבינו ז"ל ומגדולת נוראות האסיפה על ימי ראש השנה בעיר אומאן, וההכרח הגמור שיהיה לנו בית המדרש משלנו.

ר' מענדל בשומעו דברים מפורשים יצא מפורש מפי הכהן הגדול מאחיו מוהרנ"ת, ר' תיכף לביתו ולקח בידו כל רכושו שעלה לשני רובל, וברוב להבת לבבו מדברי מוהרנ"ת חטף כל רכושו – את השני רובל כסף – והביא את נדבתו למוהרנ"ת.

מוהרנ"ת מחמת רחמנותו עליו לא רצה לקבל ממנו הממון, ובפרט סכום כזה שהיה נחשב כפי עניונו לסכום גדול, אך ר' מענדל התחיל לבקש ולהתחנן ממוהרנ"ת שירחם עליו ויטול ממנו את נדבת לבבו הטהורה, ובזה יִצָּק אותו בזכות נורא ועצום להיות הראשון לדבר מצוה כזה, ואמר לו ר' מענדל שבאמת אי אפשר לדעת באיזה אופן גדול הרחמנות עליו; אם הוא יישאר עם השני רובל, או שלא יהיה לו חלק בבנין הביהמ"ד...

בראות מוהרנ"ת את תמימות לבו, וְזָכוּת אמונתו, וגודל מסירת נפשו, קיבל ממנו את מעותיו, ואחר כך אמר מוהרנ"ת שבראותו שהמעות הראשונים ניתנו לו במסירת נפש כזה, בזה ראה שכבר יש לו יסוד חזק, ויזכה לגמור הבנין בכי טוב (שיחות וסיפורים דף קמ"ג).

עזר למוהרנ"ת להגיע לארץ ישראל

בחורף דשנת תקפ"ב שנסע מוהרנ"ת למקומות רבים לבקר את אנ"ש ולאסוף כספים עבור הנסיעה לארץ ישראל, היה ר' מענדל עם מוהרנ"ת בכל הדרך, ולויה אותו בכל מקום ומקום, ועזרו לקבץ על יד עד לי כמו שמסופר בימי מוהרנ"ת ח"ב (סי' כ"א ל"ב).

שנוזה לשתות בארץ ישראל

ובמקום אחר מספר מוהרנ"ת: "פורים שנת תקפ"ב – בשעת השתיה בירך אותי ר' מענדל כדרך שאומרים בשעת שתים היין 'לחיים' וכו' והזכיר אז מענין ארץ ישראל שנוזה לשתות בארץ ישראל (ימי מוהרנ"ת ח"א סי' נ"ג, ומהם נתעורר מוהרנ"ת לקדושת א"י עיי"ש).

גם אחר כך בעת שנסע מוהרנ"ת לעיר אדעס לארץ ישראל ליווה אותו ר' מענדל, והיה שם באדעס כל הימים ששהה שם מוהרנ"ת ושימשו כתלמיד נאמן, ועזר לו להשיג בילעט מאדעס לאינסטאנבול, גם נתעכב שם ר' מענדל עד יום א' דחוד"מ חג הפסח, שאז נסע בחזרה באותו העגלה שבא עמה ר' יהודא אליעזר חברו וידידו של מוהרנ"ת שנסע עמו משם לארץ ישראל, ובעת שנסע ר' מענדל בחזרה ליווה אותו מוהרנ"ת וכל אנ"ש עד סוף העיר כמסופר כל זה בימי מוהרנ"ת ח"א (סי' ס"ד וס"ה ע"י עיי"ש).

נערך ע"י הרה"ח רבי נחמן שווארצמן שליט"א בעמ"מ 'אוצרות עלים לתרופה'.

הרה"ק רבי פינחס מקאריין זיע"א (ג)

שלטובת ותיקון נשמתו צריך הוא לסמיכה מאחד מתלמידי הבעל שם טוב. לפיכך נסע אל הרה"ק רבי יעקב יוסף בעל ה'תולדות יעקב יוסף' מפולנאה זי"ע לקבל ממנו סמיכה.

עם הגיעו להיכלו של בעל ה'תולדות' ביאר רבי פינחס את מטרת בואו ברמיזה וכך אמר, שלכאורה יש להבין בהנהגת סדרי המלכות – שבשעה שהמלך מוריד את כתר המלוכה מראשו אזי תולה הוא את הכתר על מסמר פשוט, ולכאורה הכתר הוא הרי היקר והנכבד שבבגדי המלוכה, היה מן הראוי להשימו על ראש גדול השרים ולא על מסמר פשוט, הלא זה נוגד את כבוד המלכות... אך התירוץ מובן ופשוט, שאם ישימו את הכתר על ראש איש שר מכובד עלול הוא באותה העת לדמות בנפשו ולהתנשא בדעתו שהוא המלך, לכן משימין אותו על מסמר פשוט שאין לו שום התפעלות... הבין בעל התולדות את כוונתו ונתן לו סמיכה.

בעת הפרידה אמר רבי פינחס לבעל התולדות: "איך וואלט אייך געטאן א קוש, נאר איך האב אייך ליב בעסער פון א קוש, כתיב ותשק ערפה לחמותה – און זיא איז אוועק פון יידישן דת, ורות לא נשקה ודבקה בה... כמו כן אני רוצה להיות דבוק עמכם". וענה בעל התולדות אמן כן יהי רצון.

ובכתבי הגרי"מ שליט"א (גליוני הגרי"מ מדרש פנחס אות נ) מובא, שהרה"ק רבי פנחס מקאריין זי"ע קילס את ספרי הרב הגדול מפולנאה, ואמר שלא היה עדיין ספרים כאלו בעולם, כי הוא תורה מגן עדן.

הבע"ד חפץ במרה שחורה יותר מעצם העבירה

האמרה הידועה הנמסרת אצל אנ"ש – שהבעל דבר חפץ במרה שחורה שנגמלת לאדם לאחר העבירה יותר מעצם העבירה, מקורה הוא מרבי פנחס בשם הבעל שם טוב, שאמר: "על המרה שחורה הבאה מהעבירה מעניינים יותר מעונשה של העבירה עצמה" (אמרי פנחס שער טהרת המידות).

אשרי העיניים שזכו לראות את רבי פינחס

כידוע נולד רבינו וגדל במעז'ב'ז בבית סבו הבעל שם טוב (רבינו הקדוש נולד בבית זה כ"ב שנים אחרי הסתלקות הבעל שם טוב) ושם היו מתאספים כידוע כל הצדיקים בני החבראי של הבעל שם טוב מפעם לפעם, על כן מסתבר שראה ופגש גם את הרב הקדוש רבי פינחס קאריצער, אך אין יודעים בזה דבר מבורר. וכידוע הפליג רבינו אודותיו לאמור "אשרי העיניים שזכו לראות את רבי פינחס".

בחדש אלול אפשר לומר תהילים גם בלילה

בימי הרחמים והסליחות נוהגים כידוע להרבות באמירת תהילים. בענין זה ידועה קביעתו של רבי פנחס שבאלול אפשר לומר תהילים גם בלילה.

ובחשיבות אמירת ספר תהילים באופן כללי מצינו בכתבי הגרי"מ (גליוני הר"מ – מדרש פנחס אות כח) משמו של רבי פנחס: על כמה דברים שצריכים לאדם כמו פרנסה וכדומה, או על כמה הרפתקאות, ציוה לומר כל התהילים מרישא לסיפא בלי שום הפסק, אפילו שלא לומר היהי רצון בין ספר לספר רק אחר גמר כל התהילים.

ופעם אחת אמר כי הוא (התהילים) מהיכל המשיח לכך יש בו ק"ן מזמורים כנגד ק"ן ציפור, וציפור הוא אחד מבינויי השכינה (כנזר בפרדס שער הכינויים פרק י"ח), דהיינו שהשכינה מסתתרת שם.

והתהפוכות, הזעזועים וחוסר היציבויות שיעברו על כל אחד מאתנו, ועל כל אלה צעק אלינו בקול אדיד וחזק: אסור להתייאש! רק לא להסכים לשפלותנו, רק לא לומר שנעבור את האלול תשרי בלי שום רצונות. אדרבה, אם עובר עלינו מה שעובר, נוסיף ונגביר חיל להתעצם ברצונות, בלי שום חשבונות אנושיים, והיא שתנצח עבורנו את המלחמה.

הוסיף טהרה על טהרתו

בין ההנהגות הקדושות שסיגל לו רבי פינחס, מאז שובו ממעז'ב'ז לפולנאה, היו: עריכת תיקון חצות וטבילה במקווה לפני. והיות שבעבודות אלו לא הורגלו המון עם ולא הבינו בטיבן, על כן לא העריכו את אנשי המעלה. ביניהם היה גם הבלן העירוני שעמד לו לשטן בדרכו, ומנע ממנו לטבול לפני תיקון חצות.

משראה רבי פנחס שלא יוכל לו לבלן בכוחות עצמו, פנה הוא בלית ברירה אל המוכיח לבקש את עזרתו. המוכיח מיהר להזמין את הבלן והזהיר אותו חמורות לבל יעכב בעד המלמד לטבול כל אימת שחפץ בכך, בלית ברירה ובעל כורחו מאימתו של המוכיח, הרפה הבלן את התנגדותו, ולרבי פינחס היתה הרווחה.

אשיב ממצולות ים

אך לא לעולם היה כך; לילה אחד בהגיע רבי פנחס למקווה מגלה הוא שהדלת חסומה במעויל נוסף. מיהר רבי פנחס אל בית הבלן לבקש את המפתח, אולם הלה משימ עצמו כלא שומע ואין קול ואין עונה.

השעה דחקה – שעת חצות מתקרבת, ומכיון שלא רצה לוותר על מנהגו לטבול, עלה רבי פינחס על גג המקווה, חילץ כמה רעפים ומבעד לחלל שנוצר השתחל פנימה ירד וטבל ועלה ונסתפג, וכאשר ביקש לצאת מאותו הפתח נעקרה לפתע אחת הקורות שבגג ונפלה על רבי פינחס שצנח עמה עד לקרקע.

רבי פינחס נקלע למצב מסוכן מאוד, וכמעט שפרחה נשמתו. באותה שעה נזעק המוכיח בביתו, הוא פנה אל משמשו לצאת מהרה לתור את מקור הרעש הנורא שהוא שומע, השמש שלא שמע כלום החל לסובב בחצוצת העיר וכאשר לא מצא מאומה חזר בידים ריקות אל המוכיח. אולם המוכיח לא מצא מנוח לנפשו...

לפנות בוקר כשהבלן בא לפתוח את המקווה הוא מגלה לחרדתו את רבי פנחס מתבוסס בדמו, הוא מיהר להזעיק רופא ולקול הרעש הגיע גם המוכיח ומצא את הרופא יוצא כשהוא מחווה בידו תנועת יאוש שזה כבר לאחר מעשה...

המוכיח נשא עיניו השמימה ובקול בכי קרא: "ריבונו של עולם, מבטיח אני לך כי הרבה נחת רוח עוד יהיה לך מהאברך הזה העמידה על רגליו לחיים ולשלום...". הוא רכן על גופו של רבי פנחס והחל חובט בו במקלו: "קומה פנחס! קומה התלמידים ממתינים לך הלא שכיר יום הין".

לפתע התרחש הפלא, רבי פנחס קם והתנער וכשידו שלובה בתוך ידו של המוכיח פנה לצאת כלא קרה מאום...

הגביר החסיד רבי יהושע העשיל שפירא מסלאוויטא, נכדו של רבי פנחס, היה נוהג לתמוך ביד רחבה בצאצאי המוכיח, בהטעימו, אלמלא זקנכם היינו נשארים בלי הסבא...

סמיכה מבעל התולדות יעקב יוסף

לפי המקובל במסורה החסידית, היה רבי פינחס שתי פעמים אצל הבעש"ט לא בתורת תלמיד (מן הענין לציון שפעמים רבות מוזכרים בכתבי רבי פנחס אמרות וטהרות בשם הבעש"ט ולא מצוין בשם 'מורי וכדומה).

לאחר הסתלקותו של הבעל שם טוב גילו לו מן השמים

המשך מעמוד א'

ואיך שהוא, אפילו אם נפל למקום שנפל ר"ל, מאחר שמחזק עצמו במה שהוא, עדיין יש לו תקוה לשוב ולחזור אליו יתברך".

כל אחד ואחד לדורות כלול בצעקה זו, רבינו הקדוש ראה וידע את כל המעברים והנפילות, המזידים והשגגות, הפשעים והמכשולות, השגעונות והחולשות, הרפיונות